

Теорія і методика професійної освіти

УДК 378.

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15577715>

Модель підготовки до просвітницької діяльності майбутніх лікарів

Осінній Іван Анатолійович

аспірант кафедри педагогіки та психології

Університету імені Альфреда Нобеля (Україна, м. Дніпро),

<https://orcid.org/0009-0000-3093-0725>

Прийнято: 19.05.2025 | Опубліковано: 29.05.2025

***Анотація.** Підготовка до просвітницької діяльності майбутніх лікарів представлена у модельованому процесі педагогічного експерименту, що здійснюється на засадах гуманізму, етичної відповідальності студентів медичної галузі, принципу комплексного підходу до наукового знання – як результату міждисциплінарної інтеграції фахової підготовки. **Метою статті** визначено представлення змісту моделі підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності. **Методи.** Для досягнення поставленої мети було проведено комплексний аналіз наукових досліджень з проблем педагогічного моделювання та організації просвітницької діяльності у медичній галузі. **Результати.** Модель підготовки до просвітницької діяльності майбутніх лікарів представлено як еталон експериментальної діяльності за означеною педагогічною метою, що включає взаємопов'язані елементи, концептуальний блок (наукові підходи та принципи реалізації експерименту); мотиваційно-цільовий блок (створення освітнього середовища суб'єктів навчального процесу, зацікавлених у результаті експерименту); змістово-діяльнісний блок*

(зміст навчання та методи і форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу); діагностико-результативний блок, який представляв аналіз ефективності реалізованого експерименту – з огляду на рівні сформованості кожного із компонентів готовності до просвітницької діяльності майбутніх лікарів (мотиваційний, змістовий, організаційний, особистісний) **Висновки.** Реалізація представленої моделі підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності дозволить сформувати у студентів просвітницьку компетентність – як здатність використовувати комунікаційно-інформативні особистісні ресурси для покращення рівня здоров'язбереження різних цільових аудиторій суспільства.

Ключові слова: просвітницька діяльність, лікарі, педагогічна модель, фахова підготовка майбутніх лікарів.

A Preparation Model for the Educational Activities of Future Doctors

Osinnii Ivan

Postgraduate Student, Department of Pedagogy and Psychology,

Alfred Nobel University (Ukraine, Dnipro),

<https://orcid.org/0009-0000-3093-0725>

Abstract. Preparation for the educational activities of future doctors is presented in the modelled process of a pedagogical experiment, which is carried out on the basis of humanism, ethical responsibility of medical students, the principle of an integrated approach to scientific knowledge - as a result of interdisciplinary integration of professional training. **The purpose** of the article is to present the content of the model of training future doctors for educational activities. **Methods.** To achieve this goal, a comprehensive analysis of scientific research on the problems of pedagogical modelling and organisation of educational activities in the medical field was carried

out. Results. The preparation model for the educational activities of future doctors is presented as a standard of experimental activity for the specified pedagogical goal, which includes interrelated elements, a conceptual block (scientific approaches and principles of the experiment); motivational and target block (creation of an educational environment for the subjects of the educational process interested in the result of the experiment); content-activity block (content of training and methods and forms of interaction of subjects of the educational process); diagnostic and resultant block, which represented the analysis of the effectiveness of the experiment - taking into account the level of formation of each of the components of readiness for educational activities of future doctors (motivational, content, organisational, personal) Conclusions. The implementation of the presented model of training future doctors for educational activities will allow students to develop educational competence as the ability to use communication and informational personal resources to improve the level of health care of various target audiences of society.

Keywords: *educational activities, doctors, pedagogical model, professional training of future doctors.*

Вступ. Численні перетворення, яких зазнає вища освіта в останні періоди свого існування, пов'язані із суспільними проблемами (пандемія, війна), що, на жаль, негативно позначаються на якості підготовки фахівців. Перед науковцями-методистами постає непросте завдання – забезпечити критично якісний, а по можливості – високо якісний процес фахової підготовки студентів, що з огляду на ситуацію застосування більшою мірою віддаленого та/або змішаного навчання стає досить істотним викликом як для усієї системи, так і для конкретного ЗВО. Особливо значущою окреслена проблема видається для підготовки фахівців, діяльність яких пов'язана із високим рівнем відповідальності за життя людини, зокрема для фахової підготовки майбутніх лікарів. Актуальність проблеми посилюється постійно оновлюваними суспільними запитом до змісту лікарської практики, що відбивається у

оновленні освітніх програм з підготовки лікарів різного фаху, а отже – розширення кола компетенцій, якими має володіти сучасний лікар. Однією із таких сучасних компетенцій маємо означити просвітницьку діяльність лікаря, яка впливає на якісний рівень життєдіяльності пацієнта, надає йому допомогу у профілактиці захворювань, забезпечує отримання необхідної медичної інформації у зручний для нього спосіб. З огляду на означене стає зрозумілим звернення до технологічної сторони процесів підготовки майбутнього лікаря, які мають у найбільш оптимальний та ефективний спосіб забезпечити набуття студентами означеної компетенції, не порушуючи при цьому загальний зміст стандарту освіти за спеціальністю. Одним із найбільш узагальнених – з точки зору можливості відтворення і конкретизованих – з точки зору змістового і процесуального опису – способів реалізації педагогічного експерименту, у межах якого може бути здійснено апробацію процесу формування означеної компетенції, визначаємо моделювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема педагогічного моделювання досить широко представлена у науковому дискурсі, при цьому автори по-різному підходять до означення змісту поняття модель (в аспекті педагогічного дослідження) та власне процесу моделювання. Так, у колективній монографії О. Дубасенюк, О. Антонової, С. Вітвицької, Н. Сидорчук, О. Спіріна, Н. Якси проаналізовано диверсифіковані підходи до означення змісту концепту «модель», зокрема як:

- розумово реалізованої системи, яка, відображаючи та відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінити його так, щоб її вивчення дало нам нову інформацію про цей об'єкт;
- своєрідної форми відображення, яка містить інформацію про об'єкт;
- штучної системи, що відображує з певною точністю основні властивості досліджуваного об'єкта оригіналу і може замінити його у дослідженні, а також дозволяє отримати інформацію про цей об'єкт;

- теоретичного взірця-еталону як штучного елемента, який створюють для кращого пізнання системи [3]

У праці С. Вітвицької, де авторка здійснює компаративний аналіз моделей вищої освіти зарубіжних країн, акценти щодо розуміння поняття «модель» зміщено на означення структури, схеми, фрагментарності системи. Так, дослідниця розглядає модель підготовки спеціаліста як систему, що відтворює існуючі структури, які будуть проектуватися, склад і зміст навчання спеціалістів, організацію навчального процесу, що забезпечує їх реалізацію. При цьому відображення взаємозв'язків та взаємозалежностей між проєктованими якостями та властивостями особистості науковиця визначає як функціонал педагогічної моделі [9]. Таким чином, синтезування двох варіантів розуміння моделей підготовки фахівців (загально фахової та педагогічної) дає усвідомлення про єдність професіографічного та особистісного підходів, що має бути відтвореним у якісному процесі моделювання.

У дослідженні О. Артеменко «модель» відображає певний зразок, котрий репрезентує конструкцію та процедури розгортання якогось об'єкта задля отримання нових знань про нього та вимоги щодо його впровадження [1, с. 535]. Автор порівнює процес моделювання із створенням аналогу досліджуваного об'єкта, котрий віддзеркалює його основні компоненти [1]. Цікавим для розуміння змісту досліджуваного поняття вважаємо висновки колективу авторів монографії «Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти», де «модель» представлено як «суб'єктивне відтворення у свідомості людини (групи людей) та зовнішнє відображення різними способами й формами найістотніших ознак, рис і якостей, які властиві конкретному об'єкту або процесу, які об'єктивно йому (об'єкту) притаманні і дають загальну уяву про феномен, що нас цікавить, чи його окремі складники» [5, с. 180].

Проблема моделювання справедливо винесена науковцями у методологію

наукового дослідження, оскільки «модель у наукових дослідженнях виконує теоретичну (дозволяє реалізувати специфічний образ дійсності відповідно до діалектичних закономірностей її розвитку) і практичну (описує модель як інструмент і засіб наукового пошуку) функції [6, с. 51]. Про функціональність моделювання зауважено також у дослідженні О. Драгомирецької де авторка звертає увагу на те, що «модель дозволяє синтезовано представити компоненти того явища або процесу, який вивчається, теоретичні підходи до його висвітлення, функціонування, критерії оцінювання оптимальності методів педагогічного впливу на нього, а отже, моделювання орієнтує на системне узагальнення інноваційних знань про зміст та структуру досліджуваного об'єкта, його основні характеристики, чинники його ефективного розгортання в реальності та підходи до діагностування цієї ефективності» [2, с. 145].

Отже, моделювання складних процесів вимагає комплексного вирішення багатьох проблем: психологічних, соціологічних, педагогічних, технологічних, організаційних, а особливостями педагогічної моделі маємо визначити:

- схематизацію – як алгоритм, що уможливорює відтворення моделі в інших умовах,
- прогностичний характер – як цілепокладання, що обумовлене суспільними потребами і означене конкретною метою й завданнями дослідження,
- взірцевість (еталонність) – як означення якісного рівня результатів реалізації моделі, що пояснюється змістово-критеріальними показниками
- актуалізацію зв'язків та відношень між її компонентами – як представлення процесів перебігу експерименту, змісту та порядку дій його суб'єктів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Досить широке представлення прикладів ефективного застосування у практиці фахової підготовки студентів педагогічного моделювання за різним змістом, спричиняє можливість застосувати у фаховій підготовці майбутніх лікарів модель їхньої

підготовки до просвітницької діяльності. Наш потенційний внесок у вирішення означеної проблеми дозволяє змоделювати формування конкретної фахової компетенції (готовність до просвітницької діяльності) у студентів медичного університету.

Мета статті: представлення змісту моделі підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності.

Результати дослідження. Переважна більшість моделей вміщує блоки різного змістового наповнення, зокрема у педагогічних дослідженнях найчастіше це: концептуально-методологічний (концентрує ціль, завдання, підходи, принципи, концепцію педагогічного впливу, а також структуру досліджуваного утворення), змістово-організаційний (представляє адаптацію змісту освітнього процесу згідно означеної мети дослідження на основі пілотажної діагностики наукової проблеми), діяльнісний (визначає етапи процесу експериментальної наукової діяльності, методи, засоби, форми впливу на суб'єкт дослідження з метою формування означеного у цілі утворення), результативний (визначає методики обчислення сформованого утворення та представляє результати дослідження).

Спираючись на авторські підходи до моделювання у процесах фахової підготовки студентів та з огляду на особливості процесу підготовки до просвітницької діяльності майбутніх лікарів було визначено *модель формування готовності до просвітницької діяльності студентів медичних вишів як спеціально організовану взаємодію учасників освітнього процесу, що забезпечує сформованість у майбутніх лікарів готовності до просвітницької діяльності як фахово необхідної компетентності, обумовленої спрямованістю на активність у популяризації способів якісного життєзабезпечення та здоров'язбереження різних соціальних аудиторій.*

З метою підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності було створено модель означеного процесу, зміст якої обумовлювався рисами

просвітницької діяльності лікарів – активною представленістю у медійних та Інтернет-ресурсах офіційних медичних професійних організацій, веденням авторських блогів, медико-тематичних каналів тощо та особливостями змісту й організації видів просвітницької діяльності у медичній галузі: від лікарів до соціуму та від лікарів до лікарів.

Загальна мета моделі підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності деталізувалась у необхідності сформувати кожен із компонентів означеної готовності: мотиваційний (збудження пізнавального і раціонального інтересу студентів до розбудови способів просвітництва потенційних клієнтів), *змістовий* (знання з теми просвітництва, знання про види пропагандистської діяльності щодо профілактики захворювань, медичні та споріднені проблеми, що потребують суспільної едукації; рівні диференціації просвітницьких аудиторій; компетентність щодо способів комунікативного впливу на конкретні соціальні групи), організаційний (уміння створювати й підтримувати комунікативні спільноти у різних соціальних групах – з урахуванням вікової приналежності, медико-фізіологічної проблеми, гендеру, соціальної групи тощо) та особистісний ((ініціативність й активність в організації заходів з просвітництва, високий рівень організаторських та комунікативних здібностей, спрямованість на постійне самонавчання та професійний розвиток)

Модель підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності представлена у поєднанні блоків діяльності, що у єдності забезпечують реалізацію означеної мети.

Концептуальний блок вміщує у собі методологію наукового дослідження, ціль та структуру досліджуваного утворення. До методології дослідження було віднесено наукові підходи:

- аксіологічний (Л. Нігосян, Ю. Асєєва [11]), базується на визнанні ціннісних орієнтацій майбутнього лікаря - як регуляторів його професійної діяльності, зокрема просвітницької, розкриває механізм формування власних

поглядів на проблему просвітництва – з огляду на цінності гуманізму, емпатії, відповідальності та професіоналізму. Зазначений підхід забезпечує вибір лікарем тематики і форм просвітництва, обумовлених поточним станом суспільних проблем;

- компетентністний (І. Радзієвська [12], О. Халло [15]), який розглядає професійну компетентність майбутніх медичних працівників, як інтегративне багатокомпонентне явище, показником якого є майстерність та професіоналізм медичного фахівця [12]. З огляду на підготовку майбутнього лікаря до просвітницької діяльності - професійна компетентність є ваговою умовою, яка визначається поєднанням професійних та особистих якостей, теоретичних та практичних знань, умінь та навичок що допомагають успішно вирішувати соціально-професійні завдання просвітницького напрямку та сприяють набуттю авторитету лікаря у суспільному соціальному просторі;

- особистісно-діяльнісний (О. Дубасенюк [4], В. Ребенок [12]) заснований на положенні про те, що кожна людина – унікальна і самоцінна, а отже, її діяльність обумовлена особистісними особливостями. Означений підхід у контексті нашого дослідження можна визначити як таку організацію освітнього процесу, за якої майбутній лікар набуває якостей активного суб'єкта пізнання, усвідомленого у необхідності розвивати актуальні для просвітницької діяльності якості (комунікативні, організаційні) та фахові знання.

- контекстний (О. Наливайко [10], Н. Мирончук [7]) - як процес навчання, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання життєво важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів [7]. Специфіка поняття «контекстна підготовка» полягає в її системному характері, котрий поєднує навчання професійній лікарській діяльності й виховання майбутніх лікарів, забезпечуючи трансформацію навчальної діяльності в навчально-професійну або квазіпрофесійну діяльність [10]. У підготовці лікарів до просвітницької діяльності важливість контекстного

підходи обумовлюється орієнтацією студентів на врахування особливостей аудиторії, де здійснюється просвітництво, контекстами, які закладаються у цільові процеси взаємодії.

Методологія підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності включає низку принципів, які мають стати засадничими у реалізації лікарем просвітництва:

- принцип *гуманізму та етичної відповідальності лікаря* – як усвідомлення основоположного для медичної справи гасла «не нашкодь», що обумовлено цінністю людського життя, свідомістю щодо вибору засобів впливу на людину (її організм і свідомість);

- принцип *комплексного підходу до наукового знання* як результату міждисциплінарної інтеграції фахової підготовки, що забезпечує здатність лікаря оперувати конкретною інформацією, інтерпретуючи її для різної просвітницької мети і рівней готовності сприйняття різними аудиторіями;

- принцип *інтеграції комунікації і психологічних технік, пов'язаних із нейропсихологією*, зокрема із сугестопедичною концепцією навчання;

Мотиваційно-цільовий блок передбачає формування у майбутніх лікарів особистісно-професійного сенсу щодо просвітницької діяльності; мотивів і ціннісних установок фахівця, які визначають: загальну спрямованість на активність взаємодії із партнерами і різними соціальними аудиторіями; мотивів самовдосконалення власного рівня готовності до конкретного просвітництва за змістом; емоційно-ціннісного ставлення до суб'єктів просвітницької діяльності та співпраці з ними. Без такого потужного імпульсу до діяльності досягти зазначеної в моделі мети не можливо.

Процес підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності у межах медичного вишу передбачав створення середовища суб'єктів навчального процесу, зацікавлених у результаті експерименту, що мало результувати у вибір дисциплін, у межах яких буде актуалізовано тему просвітницької діяльності

лікарів; створення бази реалізації студентами просвітницької діяльності для різних суспільних аудиторій.

Основними мотиваційними прийомами, які ми рекомендували використовувати викладачам у межах експерименту, були *доведення і переконання* (пояснення необхідності навчального матеріалу для використання у просвітництві); *ефект очікування* (організація проблемного навчання для того, щоб студенти мали можливість самостійно дізнаватися про деяку інформацію); *метод долавання перешкод* (активізація розумової діяльності студентів через створення спеціальних умов проведення просвітницької діяльності); *спонукання до порівняння* (зіставлення та протиставлення фактів, явищ та їх узагальнення – з метою аргументації у процесі просвітництва); *створення ситуації успіху* (позитивний настрій; відчуття себе успішним; усвідомлення особистісної цінності і цінності власної гуманітарної місії просвітництва); *закріплення позитивного враження* (підтримка позитивного враження майбутніх лікарів від заняття, теми, навчальної дисципліни, а також від досвіду власної діяльності); *рефреймінг* (погляд на ситуацію з іншого боку, під іншим кутом зору, пошук нового шляху розв’язання проблеми – як спосіб альтернативної форми ведення просвітницької діяльності в нових соціальних умовах)

У межах *змістово-діяльнісного блоку* значущості набував зміст навчання, практична діяльність студентів та методи, якими реалізовувалась означена діяльність. Було означено низку дисциплін, у межах яких мала здійснюватись підготовка до просвітницької діяльності, зокрема: дисциплін гуманітарного циклу – для формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів; дисциплін фахового циклу – для формування умінь студентів виокремлювати теми, актуальні для просвітницької діяльності у різних аудиторіях; технологічних дисциплін – для розвитку умінь створювати продукти просвітництва з метою їхнього розміщення і популяризації на різних Інтернет-платформах.

Організація підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності мала бути здійснена на засадах міждисциплінарної інтеграції: предметної (між об'єктами дослідження чи складними проблемами), проблемної (між методами дослідження); горизонтальної (у природничих науках) і вертикальної (між групами наук) інтеграцію [8]. Інтеграційні процеси у побудові змісту й послідовності Освітньої Програми підготовки лікарів в аспекті їхньої готовності до просвітницької діяльності мали відбивати принципи логічних узагальнень програмних дисциплін – так, щоб знання однієї дисципліни ставали фундаментом для вивчення іншої. Отже, серед навчальних дисциплін, що входили у зміст експерименту увагу зосереджували на тих, які давали можливість комплексного вивчення певної медико-суспільної проблеми.

Основними навчальними методами, актуальними для підготовки лікарів до просвітницької діяльності визначили просвітницьку лекцію і її різновид – доповідь, що мають профілактичну функцію, а отже, мають за мету підготувати студентів до створення, організації і проведення таких видів діяльності. У межах практичних занять було означено завдання відпрацьовувати зі студентами навички ведення дискусії, відповідей на запитання аудиторії, інтерактивної бесіди та інструктажів – як способів взаємодії із аудиторіями у процесі просвітництва.

Крім того означили цінність диверсифікації способів представлення просвітницької діяльності у монологах і діалогах на різних Інтернет-платформах, а отже, у навчальному процесі актуалізували увагу на навчанні студентів створювати і вести особисті блоги, розвивати сайти, набувати навичок організованості у систематичності оновлення просвітницьких тем, веденні віддаленої у часі комунікації тощо.

Особливої уваги у змістово-діяльнісному блоці представленої моделі набувала орієнтація студентів на індивідуальне самовдосконалення у додаткових компетенціях, як от: поліграфічної (створення і дизайн листівок, буклетів,

інформаційних стендів, брошур, пам'яток тощо), що дозволяє бути незалежним у здійсненні пролонгованої дії на свідомість людини і може бути доповнювальним до усного просвітництва; біоінженерної (створення муляжів, експонатів – у тому числі зразків продукції у якості тестів), що сприяє підвищенню інтересу об'єктів просвітництва, їхньому зануренню у реальну ситуацію медико-санітарної або гігієнічної проблеми. Отже, майбутніх лікарів спрямовували до активності у пошуках різного роду майстер-класів, курсів додаткової кваліфікації – як орієнтацію на діяльність на засадах мультидисциплінарного підходу.

Особливим видом готовності до просвітницької діяльності майбутніх лікарів було означено їхню компетентність у проведенні заходів профілактики хвороб і здоров'язбереження, зокрема у формах просвітництва молоді. Означене завдання було представлено у загальному плані експерименту і прогностично сплановано через залучення студентів до просвітницької діяльності у школах, зібраннях дитячих колективів, а також серед батьків учнів. Актуальними темами для такого просвітництва було означено профілактика наркозалежності, ранніх статевих відносин, різного роду психосоматичних проблем (булімія, анорексія, тривожні розлади тощо).

Діагностико-результативний блок представляв аналіз ефективності реалізованого експерименту. За думкою Т. Садової та Н. Георгян, «„Діагностика забезпечує важливий компонент педагогічного процесу – зворотний зв'язок, тобто отримання інформації від студента до викладача, яка свідчить про хід учіння, труднощі й досягнення в оволодінні знаннями, розвиток умінь і навичок, пізнавальних та інших здібностей, якостей особистості в цілому” [14, с. 13].

Отже, діагностування визначили як процес виявлення, оцінювання й аналізу реалізації моделі підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності. При цьому кінцевим результатом упровадження презентованої моделі має бути сформована готовність майбутніх лікарів до просвітницької діяльності.

Висновки. Отже нами розроблено модель підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності, що цілісно репрезентує авторське бачення структури означеного утворення, методологічних підходів, принципів, засобів і організаційних форм її формування в ході професійної підготовки лікарів. Було визначено такі блоки моделі, як-от:

концептуальний, який вміщував у собі методологію наукового дослідження, ціль та структуру досліджуваного утворення;

мотиваційно-цільовий, який означав особливості мотивації студентів щодо підготовки до просвітницької діяльності;

змістово-діяльнісний, у межах якого значущості набував зміст навчання, практична діяльність студентів та методи, якими реалізовувалась означена діяльність;

діагностико-результативний, який представляв аналіз ефективності реалізованого експерименту.

Результативність моделі вбачаємо у *сформованості просвітницької компетентності* майбутніх лікарів, а саме: активній представленості продуктів їхнього просвітництва у медійних та Інтернет-ресурсах офіційних медичних професійних організацій, ведення авторських блогів, медико-тематичних каналів тощо.

Список використаних джерел

1. Артеменко О. В. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до науково-дослідницької діяльності : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 / Запоріжжя, 2017. 327 с.

2. Драгомирецька О.О. Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців в технічних університетах. – дис. ... доктора філософії, 011 – Освітні, педагогічні науки, Ізмаїл, 2023. – 322 с.

3. Дубасенюк О.А. Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки // Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г. Сидорчук, О.М. Спирін, Н. В. Якса та ін. / За заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк: Вид. 2-е, доп. – Житомир: Видво ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 8-29. URL <http://eprints.zu.edu.ua/13339/1/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.pdf> (дата звернення 16.05.2025)
4. Дубасенюк О.А. Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14–40.
5. Єльнікова Г.В., Зайченко О.І., Маслов В.І. [та ін.]. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти : монографія. За ред. Г.В. Єльнікової. К., Чернівці : Книги. ХХІ, 2010. - 460 с.
6. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. [для студ. екон. ф-ту]; уклад. Олійник Н.Ю. Кам'янець-Подільський : Сисин Я.І. 2015. - 110 с.
7. Мирончук Н.М. Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки "Полісся". – Житомир, 2018. – Вип. 13. – С. 95-101.
8. Мілерян В. Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять у медичних вузах : метод. посіб. / В. Є. Мілерян. – К.: НМУ, 2006. – 80 с.
9. Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів. Монографія / За ред. С. С. Вітвицької, доктора педагогічних наук, професора. – Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2019. – 304 с.

10. Наливайко О.Б. Формування професійної культури майбутніх сімейних лікарів у процесі контекстної підготовки. Автореф. дис.... к. пед. н., 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2016 – 22 с.

11. Нікогосян Л. В., Асєєва Ю. О. Аксіологічний підхід у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. // Наука і освіта.– 2017. – №4. – 33-38. URL

<https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-4-doc/2017-4-st6> (дата звернення 09.05.2025)

12. Радзієвська І. В. Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх медичних фахівців. Science Rise: Pedagogical Education. 2017. №2 (10). С. 4-8

13. Ребенок В.М. Особистісно-орієнтований підхід у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки.* 2016, Вип. 137. С. 151–154.

14. Садова Т.А., Георгян Н.М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: навч.-метод. посіб. Слов'янськ, 2019. 87 с.

15. Халло О.Є. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців медичної галузі / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах С. 67 – 70. URL <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2024/95/14.pdf> (дата звернення 09.05.2025)